

Täysistunto

Keskiviikko 17.6.2026 klo 14.00—18.21

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 56/2026 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 16/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Hänninen.

Keskustelu

17.18 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Olemme tärkeän asian äärellä. Tämä esitys koskee hyvinvointialueiden rahoituksen ydintä. Kyse ei ole teknisestä säädöspaketista vaan rahoitusperiaatteesta, jolla turvataan perustuslain edellyttämät sosiaali- ja terveyspalvelut koko maassa. Esityksen tavoitteena on hillitä kustannusten kasvua ja kehittää rahoitusmallia hallitusti. Hyvinvointialueiden rahoituksen määräytyminen ei saa johtaa siihen, että palvelujen saatavuus, yhdenvertaisuus tai alueellinen oikeudenmukaisuus vaarantuvat. Vaikka meillä olisi Suomessa taloudellisesti hyvin tiukkaa, siitä huolimatta palvelut eivät saa vaarantua.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä ehdotetaan, että hyvinvointialueiden rahoituksen kasvua hillitään ja rahoitusta jaetaan aiempaa tavoitteellisemmin. Se on tarpeellista Suomen nykyisessä taloustilanteessa. Jatkossa valtio korvaisi osan palvelutarpeen kasvusta, mikä tarkoittaa, että alueiden on itse etsittävä ratkaisuja vastata palvelutarpeen kasvuun omalla toiminnallaan. Samalla rahoitukseen tehdään usean vuoden aikana harkittuja sopeutuksia ja vanhaan järjestelmään jääneitä pysyviä siirtymätukia puretaan vähitellen. Emme tee ikäviä päätöksiä siksi, että se olisi hauskaa. Teemme niitä siksi, että ratkaisujen hyvinvointialueilla ja niiden rahoituksessa tulee vastata todellisuutta. Esimerkiksi vuoden 2022 tilanteeseen perustuvat pysyvät siirtymätasaukset eivät enää vastaa nykyistä todellisuutta, jossa alueiden väestö, kustannukset ja palvelurakenne ovat eriytyneet nopeasti. Sen vuoksi on perusteltua, että pysyvien siirtymätasauksien määrää vähennetään asteittain ja enakoitavasti vuoteen 2030 mennessä.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin todettava myös, että palvelutarve ei kasva prosentiosuuksina, se kasvaa ihmisinä: ikääntyvinä, monisairaina, syrjäytymisen riskissä elävinä ihmisinä. Kun rahoitus kasvun osalta jää jälkeen todellisesta tarpeesta, paine siirtyy väistämättä palveluverkkoon, henkilöstöön ja hoitopäätöksiin. Tämä on riski, joka on tunnistettava jo lakia säädettäessä. Siksi tässä esityksessä rahoitusmalliin lisätään myös turvalementti, jolla estetään äkilliset rahoitustason laskut yksittäisillä alueilla. Positiivista on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2026 vp

myös se, että rahoituksen tarveperusteisuus säilyy. Kun rahoituksen laskentaa muutetaan vastaamaan paremmin todellista palvelutarvetta, rahoituksella katetaan myös todellista hoitoa. Rahoituksen tulee perustua niihin kustannuksiin, jotka todella jäävät hyvinvointialueiden vastuulle.

Arvoisa puhemies! Myös hallintovaliokunta katsoo, että esitys on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen, koska se yhdistää kustannusten kasvun hillinnän ja perustuslain mukaisen palvelujen turvaamisen vaikeassa taloustilanteessa. Valiokunta pitää erityisen tärkeänä, että rahoitusmalliin sisältyy turvaavat mekanismit, kuten lisärahoitus ja vähimmäisrahoituksen turvaava tasaus, jolla varmistetaan palvelujen saatavuus kaikilla alueilla. Samalla valiokunta edellyttää, että rahoitusjärjestelmän kokonaisuudistus valmistellaan ripeästi, jotta järjestelmästä saadaan pitkäjänteisesti oikeudenmukainen ja toimiva. Siksi työemme ei lopu tähän lakiin. Hyvinvointiyhteiskunta syntyy turvallisuudesta, taloudesta ja terveydestä, ja tähän myös meidän tulee pyrkiä. — Kiitos, arvoisa puhemies, ja erinomaista juhanusta kaikille!

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

17.24 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsitlemme soterahoituslakia ja soterahoitusmallia, joka on siis tehty edellisen hallituksen, Marinin hallituksen, aikana. Kuten kaikki tiedämme, se on hyvin monimutkainen ja moniulotteinen ja siinä on paljon muuttuvia tekijöitä, mutta kaikessa monimutkaisuudessaan siinä on ollut kuitenkin logiikkaa, miten se toimii. Tämä esitys on välttämätön tehdä tässä vaiheessa, koska rahoituslain 7 §:n mukaan joka neljäs vuosi tätä mallia on päivitettävä ja se on nyt tänä vuonna.

No, tässä päivityksen yhteydessä on tehty sitten joitakin muutoksia. Yksi tärkeä osa on tarvetekijät, eli tarvetekijät on huomioitu, mutta siellä on osittain niitä muutettu. Nythän tässä päädyttiin sellaiseen ratkaisuun, että hyvin vähän, vain pieniä muutoksia tehdään, mutta toisaalta siellä on tehty sellaisia muutoksia, jotka eivät ole ihan pieniä, riippuen tietenkin, millä alueella ollaan.

Samalla tässä esityksessä on haluttu saada säästöjä valtiolle, julkisen talouden säästöjä, niin että kun kasvuprosentti on ollut aikaisemmin 80 prosenttia, niin tässä se on nyt 60 prosenttia, ja tämä tulee suhteessa kaikille alueille. Eli säästöä tällä tavoitellaan, mutta edelleenkin kuitenkin rahoitus kasvaa kaikilla alueilla.

Tässä ongelmana tämän rahoitusmallin osalta on nyt se, että vaikka ne säästöt tehdään, niin siinä, miten ne jakaantuvat sitten eri alueille, on käytetty vähän semmoisia ennakoimattomia ja arvaamattomia muuttujia vähän sen mukaan, miten se rahoitus aina minkäkin muuttujan osalta muuttuu. Näin ollen tässä rahoituksessa aluekohtaiset vaikutukset vaihtelevat merkittävästi. Eli vuonna 27 ehdotetut muutokset vähentäisivät rahoituksen kasvua erityisesti Helsingin kaupungissa, Länsi-Uudellamaalla ja Keski-Uudellamaalla, ja taas Etelä-Karjalassa, Keski-Pohjanmaalla, Kymenlaaksossa, Kanta-Hämeessä, Kainuussa, Lapissa, Keski-Suomessa, Pohjois-Suomessa, Päijät-Hämeessä ja Satakunnassa rahoituksen kasvuprosentti olisi suurempi kuin voimassa olevan lain mukaisesti. Kun tarkastellaan vuosia 26—29, niin nämä muutokset, mitä tässä esitetään, vähentävät rahoituksen kasvua eniten juurikin Helsingissä, Länsi-Uudellamaalla, Keski-Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla, eli alueilla, joilla väestö kasvaa.

Me käsittelimme tätä rahoitusmallia sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hyvin huolellisesti, ja meillä oli kymmeniä asiantuntijoita, ja todettiin valiokunnassa, että julkisen talouden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2026 vp

tilanne edellyttää merkittäviä säästötoimia, ja lähtökohtaisesti pidettiin tärkeinä näitä toimia, joilla saadaan julkisen talouden tilaa parannettua, eli sinällensä säästötoimia hyväksyttiin. Toki osa hyvinvointialueista ja oppositiosta näitä vastustikin.

Erityisesti vastustettiin tietenkin näitä säästöjä, mutta sitten kiinnitettiin huomiota siihen, että säästö kohdistuu erityisesti niihin alueihin, joilla rahoitus kasvaa, ja tähän tarkoittaa sitä, että se kohdistuu niihin alueisiin, missä väestö kasvaa. Valiokunta painottikin, että tarveperustaan nojaavan rahoituksen oikeutus perustuu siihen, että sen mukaisesti myös saadaan ne tarvittavat palvelut. Jos katsotaan vain kasvuprosenttia ja vähennetään sieltä alueelta, missä on suurin kasvuprosentti, niin sehän tarkoittaa käytännössä sitä, että me vähennämme myöskin niitten ihmisten tarvittavaan palveluun laitetun rahan määrää. No, toki samalla nyt on tarkoitus tehokkuutta kasvattaa. Sitä pitää tehdä jokaisella alueella, mutta erityisesti vakavaa huomiota kuitenkin kiinnitettiin siihen, että tässä esityksessä pin-tapuolisesti perehdyttiin siihen, miten lakisäateiset palvelut saadaan turvattua.

Kun me olemme tätä rahoitusmallia käsitelleet, ja uskoisin, että sama asia myös hallintovaliokunnassa, me ollaan keskitytty rakenteeseen ja rahoitukseen ja meiltä puuttuu se arvio palveluista. Kun me mietitään eri alueiden rahoituksen riittävyttä, niin kyllähän lähtökohtana pitäisi olla se, miten ne palvelut toteutuvat sillä alueella, ja se jää tässä nyt täysin huomiotta. Eli jatkossa olisi kyllä todella tärkeätä saada nähtäväksi se, miten ne palvelut toteutuvat. Nyt saattaa olla niin, että siellä alueella, mikä on kaikkein suurimmissa vaikeuksissa tai siellä niin sanotusti talouden häntäpäässä, ollaan tyytyväisiä palveluihin ja palvelut toimivat ja sitten niillä alueilla, mitkä näyttävät taloudellisesti hyvässä kunnossa, taas palvelut eivät toimi. — Otan tässä seuraavan puheenvuoron, koska tämä on niin laaja asia ja aika alkaa loppumaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

17.31 **Henrik Wickström r:** Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Keskustelemme tosiaan nyt lakimuutoksesta liittyen hyvinvointialueen rahoitukseen, ja tässä asiakokonaisuudessa ovat mukana myöskin muutokset tähän saaristolaisuuskriteeriin, joka on ollut oma osansa tässä kokonaisuudessa.

Mutta jos mennään asiaan, on ymmärrettävä, että kun Suomen julkisen talouden tilanne on heikko, niin myöskin hyvinvointialueiden tulee miettiä, millä tavalla kustannushillintää saadaan edistettyä. STM:n menot, otettuna mukaan kaikki, mitä menee sosiaali- ja terveyspalveluihin, ovat kokonaisuudessaan kuitenkin yksi kolmasosa koko valtion budjetista, ja on sanomattakin selvää, että myöskin tulevaisuudessa ja tulevallakin vaalikaudella joudutaan pohtimaan tarkoin, millä tavalla kustannuskehitystä saadaan sotepuolella hillittyä.

Jos mennään itse tähän esitykseen, niin olin mukana, aivan kuten edustaja Laiho, käsittelemässä tätä kokonaisuutta sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja huoleni tässä kohtaa nimenomaan ehkä liittyä siihen, millä tavalla osa näistä säästöistä kohdentuu. Tähän asti ja myöskin silloin, kun tämä rahoitusmalli hyväksyttiin, kun soteuudistus, lakikokonaisuus, hyväksyttiin täällä eduskunnassa noin tasan viisi vuotta sitten, ajatuksena on ollut se, että kannustetaan hyvinvointialueita etupainotteisesti sopeuttamaan talouttaan ja kehittämään toimintaansa. Tämä työ on edennyt vaihtelevasti monella hyvinvointialueella. Nyt kuitenkin on todettava, että moni hyvinvointialue on parantanut viime vuosina vauhtiaan myöskin, mitä tulee palveluiden kehittämiseen, mikä on todella hyvä asia. Mutta kuitenkin tässä pohjaisesityksessä on se, että niiden alueiden, jotka ovat onnistuneesti sopeuttaneet omaa ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2026 vp

louttaan ja myöskin kehittäneet toimintaansa huomioiden sen alkuperäisen rahoituslain, rahoitus heikkenee tässä suhteellisesti eniten.

Arvoisa rouva puhemies! Se, miksi itse näen, että tämä on ongelmallista, liittyy nimenomaan tulevaisuuteen, koska kun tällä viikolla esimerkiksi Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella aluehallitus käsitteli budjettiraamia tulevalle vuodelle, niin siellä selkeästi on linjaus siitä, että ei kannata enää lähteä samalla tavalla sopeuttamaan kuin nyt. Tämä on nimenomaan se pelko, mikä tässä sosiaali- ja terveystieteiden lausunnossa nostettiin hallintovaliokunnalle esiin, että mikäli rahaa lähdetään aktiivisesti viemään pois niiltä alueilta, jotka ovat tehneet vastuullista talouspolitiikkaa, niin se ei sitten pitkällä tähtäimellä kuitenkaan ehkä johda siihen toivottuun lopputulemaan.

Se, mikä tässä isona haasteena kuitenkin kokonaisuudessaan on, on se, että jos katson tätä koko asiantuntijalausuntomateriaalia, jonka me saimme, niin riippumatta siitä, miltä alueelta tulee, kaikki alueet kokivat yhden yhtenäisen asian, ja se oli se, että tässä rahoitusmallissa riittää korjattavaa, joten sen takia pidän äärimmäisen tärkeänä sitä, että nyt tätä uudistamistyötä kiirehdytään. Siitä tuli myöskin lausumaesitys hallintovaliokunnalta, mutta pidän tärkeänä, että heti siinä kohtaa, kun tämä niin sanottu soteparlamentaarinen työryhmä on saanut oman työnsä valmiiksi, meillä olisi jo riittävän kattava pohja, jotta sitten seuraavalla vaalikaudella voidaan tehdä perusteellinen esitys siitä, millä tavalla tätä rahoitusmallia tulisi kehittää.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan nostaa esiin tästä lausunnosta, jonka sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta teki hallintovaliokunnalle, vielä sen asian, että se, mistä kannetaan edelleen huolta, on se, että on totta, että tämä rahoitusmalli on järkevä ja että sen täytyy perustua tähän tarveperusteisuuteen, mutta haasteita tulee siinä, millä tavalla me saadaan nimenomaan sitä painopistettä siirrettyä ennalta ehkäiseviin palveluihin. Tässä tulevat nimenomaan ehkä sosiaalipalvelut esille. Tässä oli myöskin, kun katsoo lausuntopalautetta, hyvin erilaisia näkemyksiä hyvinvointialueiden välillä, koska on selkeästi nähtävissä se, että vaikkapa niillä alueilla, joilla väestömäärä kasvaa, on paljon enemmän lapsia suhteutettuna moneen ikääntyneempään alueeseen, jolloin käytännössä rahoitusta tarvittaisiin näillä kasvavilla alueilla juuri nyt hoitamaan tiettyjä haasteita, mitä syntyy esimerkiksi lasten ja nuorten keskuudessa. Tässä on selkeä yksi haaste, koska tämä rahoitusmalli laahaa hieman perässä, koska nämä tiedot eivät perustu suoraan tähän nykytilanteeseen.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä tästä esityksestä nostaa esiin sen asian, mikä myöskin tässä hallintovaliokunnan lausunnossa todetaan, että tähän rahoituslakiin on nyt rakennettu niin sanottu tasausmalli, tai on myöskin käytetty termiä ”perälautamalli”, joka johtaa siihen, että mikään alue ei voi menettää rahaa. On ymmärrettävää, että tällainen on haluttu luoda tässä kohtaa, koska on haluttu huolehtia siitä, että millään alueella ei tule äkillisiä rahoitusongelmia, mutta toisaalta tämä voi sitten pidemmällä tähtäimellä johtaa vääristymään, koska kun nimenomaan rahoituksen pitäisi liikkua sen palvelutarpeen mukaan, niin tällainen perälautamalli ei ole optimaalinen siinä. Sen takia toivon, että myöskin tästä hallintovaliokunnan mietinnössä olevasta kohdasta liittyen siihen, että tämän perälautamallin pitäisi olla todellakin väliaikainen, pidetään kiinni.

Arvoisa rouva puhemies! Loppuun voin sanoa sen, että jos katsoo myöskin sitä lausuntopalautetta, mikä tuli hyvinvointialueilta, niin kyllä on todettava se, että riippuen siitä, miltä alueelta kysyy, palaute on erilaista. Tässä tulee myöskin meille tänne eduskuntaan pohdittavaksi ehkä semmoinen enemmän laajempi ja fundamentaalisempi asia, mikä on tulevaisuudessa se paras malli rahoittaa sosiaali- ja terveystieteiden palvelut, koska me nähdään nyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2026 vp

selkeästi, että se suurin haaste tällä hetkellä on se, että alueet eriytyvät todella, todella nopeasti. Tämä oli haaste jo silloin kunta-aikana, ja osittain tämä oli myöskin syy siihen, miksi tämä soteuudistus tehtiin. Mutta tässä kohtaa on nähtävä, kun viisi vuotta on mennyt siitä, kun tämä laki hyväksyttiin, että tämä eriytymiskehitys ei ole pysähtynyt, ja sen asian ratkaisemiseksi täytyy tehdä edelleen töitä, myöskin tulevalla vaalikaudella.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä.

17.38 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä muutetaan hyvinvointialueitten rahoitusmallia tavalla, joka käytännössä vähentää alueiden käytettävissä olevaa rahoitusta tulevina vuosina. Esityksen tavoitteena on hillitä kustannusten kasvua, mutta samalla se siirtää kasvavaa painetta henkilöstöön ja hyvinvointialueen palveluihin. Julkista taloutta on hoidettava vastuullisesti, mutta talouden tasapainottaminen ei kuitenkaan saa tapahtua sosiaali- ja terveystalouden kustannuksella. Jokaisella ihmisellä on oikeus saada tarvitsemansa hoito-, hoiva- ja pelastustoimen palvelut asuinpaikasta riippumatta. Esityksessä palvelutarpeen kasvua huomioidaan nykyistä vähemmän hyvinvointialueiden rahoituksessa, ja samalla hallitus tavoittelee kymmenien ja myöhemmin satojen miljoonien eurojen säästöjä alueiden rahoituksesta. Tämä lisää riskiä sille, että alueet joutuvat tekemään uusia leikkauksia palveluihin, pidentämään hoitonoja ja vähentämään henkilöstöä, ja näitä yt-menettelyjä onkin jo hyvinvointialueilla ympäri maata käynnissä.

Hyvinvointialueiden rahoituksen on perustuttava todelliseen palvelutarpeeseen. Ikäännyvä väestö, kasvavat hoidon tarpeet ja alueelliset erityispiirteet eivät katoa säästötavoitteita kirjaamalla. Päinvastoin, jos ongelmiin ei puututa ajoissa, kustannukset kasvavat myöhemmin entistä suuremmiksi. Hyvinvointialueiden rahoitusratkaisujen lähtökohtana tulee olla palveluiden turvaaminen ja perusoikeuksien toteutuminen. Talouden kestävyyttä on vahvistettava uudistamalla palveluita ja parantamalla niiden vaikuttavuutta, ei heikentämällä ihmisten oikeutta hoitoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

17.40 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tästä sotien rahoitusmallista, jota tällä hetkellä käsittelemme, nostan esille kannustavuuselementin. Valiokunnan kuulemisessa tuotiin esiin huoli siitä, että rahoituslain muutokset kohdistuvat epäedullisemmin niihin hyvinvointialueisiin, joiden talous on tasapainossa. Tämä tuo hankalan kuvion tulevaisuutta ajatellen, jos rahoitusmalli ei kannusta hyvinvointialuetta tekemään sellaisia toimenpiteitä, joilla talous saadaan tasapainoon ja mahdollisimman vahvaksi, vaan enemmänkin kannustetaan siihen, ettei päästä taloudellisesti tasapainoon. Se on tässä suuri huoli, jonka jaan myöskin siitä, mitä edustaja Wickström toi esille.

Valiokuntakin korosti sitä, että rahoituslain muutokset eivät saa heikentää hyvinvointialueiden kannustimia huolehtia toimintansa kustannusvaikuttavuudesta. Mikäli rahoitusta vähennetään ilman selkeitä ja tosiasioihin nojautuvia perusteita lähtökohtaisesti niiltä hyvinvointialueilta, joiden talous on tasapainossa, voi tämä heikentää taloudellisesti vastuullisen toiminnan kannattavuutta. Tämä voi johtaa siihen, ettei hyvinvointialueiden kannata sopeuttaa toimintaansa.

Miten tätä rahoitusmallia sitten tulisi tehdä niin, että ne alueet, jotka ovat vaikeuksissa, saisivat riittävän rahoituksen? Itse asiassa tämänhetkisessä rahoitusmallissa meillä on mo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2026 vp

nia eri elementtejä, joilla tämä voitaisiin tehdä. Siellä on se alijäämän kattamisenettely pidentäminen, jota tämä hallitus onkin käyttänyt. Sitten siellä on myös mahdollisuus lisärahoitukseen, ja siellä on myöskin arviointimenettelymahdollisuus. Näitäkin tämä hallitus on tehnyt. Tässä vaiheessa, kun koko tämä meidän sote-järjestelmä hakee paikkaansa ja myöskin alueet kehittävät omaa toimintaansa, itse näen, että olisi ollut järkevää mennä sillä vanhalla mallilla auttaen sitten niitä alueita, jotka ovat ahdingossa ja jotka tarvitsevat sitä lisätukea.

Tämä tie on nyt valittu, ja tällä nyt mennään. Mutta on tärkeätä, että jatkossa, kun tätä rahoitusmallia kehitetään, nämä huomioidut tulevat huomioituiksi. Nythän on menossa erilaisia kehittämisryhmiä. Meillä THL tietenkin näitä tarvetekijöitä arvioi, ja erityisen tärkeitä ovat nimenomaan nämä sosiaalihuollon tarpeet, jotka ovat aivan riittämättömästi tällä hetkellä meidän rahoitusmallissa huomioituina.

Eryteisesti voimakkaan väestönkasvun alueilla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta lisää muun muassa rikokseen syyllistyneiden lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä palvelutarpeeseen vastaaminen, joka edellyttää moniviranomaisyhteistyötä muun muassa poliisin kanssa. Poliisi toi kuulemisessa vahvan huolen siitä, että tarvitaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, jotta nämä lapset ja nuoret myös saadaan sieltä ohjattua palveluiden piiriin. Sosiaalihuollon palveluita tarvitsevat myös esimerkiksi neurokirjon lapset, jotka ovat saattaneet saada sen diagnoosin yksityisellä puolella mutta tarvitsevat sosiaalipalveluita, jotka sitten tulevat hyvinvointialueen puolelta. Nyt hyvinvointialue ei saa sitten lainkaan rahoitusta heistä, jos sitä diagnoosia ei ole tehty julkisella puolella.

Sanon vielä tästä eriytymisestä. Se on todella huoli, mikä on noussut esille: alueet eriytyvät. Mutta tässäkin kohtaa meidän pitäisi miettiä, millä tavalla se eriytyminen tapahtuu. Puhutaanko me taloudellisesta eriytymisestä, vai puhutaanko me palveluiden eriytymisestä: siitä, että ihmiset eivät saa palveluita? Minun mielestäni tässä on kaksi aivan eri asiaa. Sen takia se, että vain taloudellista eriytymistä lähdetään paikkaamaan lisärahoituksella, ei ole järkevää.

Me nähdään tämä sama ilmiö myöskin koulu- ja opetuspuolella. Kun lapset ovat vähentyneet alueelta, niin sitten pitää miettiä, millä tavalla ne palvelut järjestetään, jotta se raha riittää kaikille. Totta kai pitää huolehtia myöskin siitä, että on pitkän etäisyyksien alueita ja muita tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, että kustannukset ovat kalliimmat.

Vielä yksi asia, mikä nousi, oli valmiuden ja varautumisen näkökulma. Käytännössähän nämä hyvinvointialueet omasta rahoituksestaan tämän varautumisen ja valmiuden rahoittavat. Tässä kansainvälisessä muuttuneessa ympäristössä meidän pitäisi kyllä joiltain osin myöskin miettiä, mitkä alueet kantavat sitten suurempaa vastuuta valmiudesta ja varautumisesta tai yliopistosairaaloiden rahoituksesta. Sitä pitäisi saada jollakin tavalla kuitenkin ehkä erillisvaylällä pikemmin kuin suoraan hyvinvointialueille annettun rahoituksen kautta.

Eli jatkossa rahoitusmallin kehittäminen on tehtävä niin, että alueiden rahoitus on oikeudenmukaista, tietoon pohjautuvaa, pitkäjänteistä ja ennustettavaa. Lisäksi ennalta ehkäisevän sekä hyvinvointia ja terveyttä edistävän työn painoarvoa tulee vahvistaa rahoitusmallissa. Olemme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tehneet kaksi lausumaa, jotka liittyvät tämän rahoitusmallin päivittämiseen. Ehdotimme, että... — Sopiiko, puhemies, että sanon nämä lausumat?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sopii.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2026 vp

Kiitos. — ...tämä rahoitusmalli päivitetäisiin vuoden 28 loppuun mennessä niin, että saataisiin se uusi malli käyttöön vuoden 29 alusta. Tämä perustui siihen, että meillä on näitä arviointejä. Meillä on riippumaton selvitysryhmä nyt menossa, sitten THL teki arviointia, ja meillä on parlamentaarinen työryhmä. Tämän lausuman hallintovaliokunta otti sitten lopulliseen mietintöönsä, paitsi että se pidensi sitä yhdellä vuodella eli siinä yhteydessä, kun myöskin se päivitys tehdään tähän koko rahoitusmalliin, eli vuoteen 2030 mennessä.

Sitä lausumaa hallintovaliokunta ei ottanut mukaan, että tästä tasausmallista tulisi luopua. Sehän sanotaan kyllä siellä, että se on väliaikaiseksi tehty, mutta luontevaa olisi, että tässä yhteydessä, kun tämä rahoitusmalli nyt uudistetaan ja se on voimassa viimeistään vuonna 2030, olisi selkeäsanaisesti sanottu, että myöskin tästä tasausmallista tullaan siinä yhteydessä luopumaan. Olisin toivonut sen verran rohkeutta, että myöskin tämän lausuman olisi hallintovaliokunta ottanut sinne mietintöönsä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

17.48 **Henrik Wickström r:** Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Haluan vielä sanoa muutaman sanan liittyen itse näihin palveluihin:

Olisi todella hienoa, että kun me puhutaan tästä rahoituksesta, niin fokuksessa olisivat nimenomaan palvelut ja palveluiden saatavuus ja millä tavalla suomalaiset eri hyvinvointialueilla saavat sitten oikeasti palveluita. Kun on puhuttu monta kertaa julkisuudessa siitä, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue on ollut talouden mallioppilas, niin haluan ottaa tällaisen konkreettisen esimerkin, että Länsi-Uudellamaalla on vaikeinta saada tällä hetkellä kotihoitoa, eli kriteerit siihen, että pääsee kotihoiton piiriin, ovat sanotaanko tiukimmat koko Suomessa, kun taas monella muulla alueella ne ovat löyhemmät. Se, miksi haluan tuoda tämän asian esiin, johtuu juuri siitä, että kun samaan aikaan sanotaan — niin kuin on tullut esiin esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden lausunnoissa — että Länsi-Uudellamaalta voidaan vähentää rahoitusta, kun rahoitus kuitenkin kasvaa, niin se ei ihan sitten pidä paikkaansa, kun katsoo taas palveluiden näkökulmasta. Myöskin Länsi-Uudellamaalla löytyisi kehitettävää, mitä liittyy juuri sosiaalipalveluihin, kuten ikääntyneiden palveluihin ja myöskin lasten ja nuorten sekä perheiden palveluihin.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan tähän viitaten ottaa myöskin toisen esimerkin esiin, koska itse tulen harvaan asutulta seudulta Uudellamaalta ja viimeksi tänään olin yhteydessä erääseen rouvaan, joka totesi, että hän sairastaa syöpää ja nykyään syöpähoidot ovat Helsingissä. Osittain tämä linjaus on tehty siitä syystä, että on jouduttu karsimaan myöskin HUSissa palveluita, niin että enää ei pääse Raaseporissa saamaan kevyitä syöpähoitoja, jolloin kyseisen rouvan täytyy mennä usean kerran viikon aikana Hangosta Helsinkiin, mikä on siis 126 kilometrin matka yhteen suuntaan — eli viiden minuutin hoito, 250 kilometriä, useita kertoja viikossa. Tätä voi vaikkapa verrata siihen, että Varsinais-Suomessa löytyy esimerkiksi Loimaalla ja Uudessakaupungissa sairaalayksikkö, ja Loimaalta Turkuun on 66 kilometriä eli vajaa tunti. Kemistä Rovaniemelle on lyhyempi matka kuin Hangosta Helsinkiin. Se, miksi haluan sanoa tämän, johtuu siitä, että yleensä ajatellaan, että täällä Uudellamaalla löytyvät kaikki palvelut, mutta se ei ihan pidä paikkaansa. Meillä löytyy myöskin erilaisia alueita, ja tiedän vahvasti sen, että tällä hetkellä myöskin esimerkiksi Länsi-Uudellamaalla on todella vahva halu huolehtia siitä, että myöskin harvaan asutuilla seuduilla olisi palveluita saatavilla. Jotta tähän pystytään, niin se edellyttää sitä, että rahoit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2026 vp

tus on oikeudenmukaista huomioiden myöskin sen, millä tavalla palvelut toteutuvat muualla Suomessa.

Värderade fru talman! Jag tror som sagt kanske inte att den här finansieringslagen kommer att vara slutfärdig med det här. Tvärtom, det kommer att krävas en hel del uppdateringar, men det jag själv personligen framför allt hoppas på är att den bedömning som i framtiden görs när det kommer till välfärdsområdenas finansiering ska bygga på rättvisa och också på att tjänsterna ska vara på jämlik nivå i hela landet. Just som jag sade här tidigare kan man säga att till exempel i Västra Nyland har många tjänster centraliserats till Helsingfors, vilket har belastat speciellt patienttryggheten för flera invånare.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä kohtaa haluan kiittää tästä hyvästä keskustelusta ja toivottaa kaikille läsnäolijoille oikein hyvää ja rauhallista juhannusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä.

17.52 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Itse toimin Lapin hyvinvointialueen valtuuston puheenjohtajana, ja Lapin hyvinvointialue oli ensimmäisiä hyvinvointialueita, jotka nimettiin tähän arviointimenettelyyn Keski-Suomen ja Itä-Uudenmaan kanssa. Siinä suhteessa olen toiminut koko valtuuston kanssa vähän kuin miinanpolkijoina tässä järjestelmässä, että miten tämä arviointimenettely toimii.

Lapin hyvinvointialueella arviointiryhmä sai nyt kesäkuussa työnsä päätökseen. Kotoisammin Lapha nimettiin arviointimenettelyyn vuosi sitten vakavien taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Alijäämää oli kertynyt 180 miljoonaa euroa, ja näitten alijäämien syntymisen syyinä oli poikkeuksellisen korkea inflaatio ja palkkaratkaisu sekä vuokratyövoiman menojen kasvu. No, laki velvoittaa kattamaan nämä alijäämät tämän vuoden loppuun mennessä, ja Laphalla oli vaikeuksia tehdä tämä lain edellyttämässä aikataulussa. Arviointiryhmä laati toimenpideohjelman ja esityksiä palveluiden turvaamiseksi ja talouden tasapainottamiseksi. Esitykset koskivat erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon, sosiaali- ja pelastustointia sekä yhteistoiminta-alueen työn tiivistämistä. Päätäjät onnistuivat virkamiesvalmistelun pohjalta tekemään tarvittavat päätökset talouden tasapainottamiseksi ja talouden oikealle uralle saamiseksi hyväksymällä taloussuunnitelman vuosille 26—31.

Arviointimenettelyn aikana aluevaltuuston päätösvaltaa oli lain nojalla rajusti kavennettu. Se ei saanut tehdä päätöksiä, jotka olivat arviointiryhmän esitysten vastaisia tai taloudellisia päätöksiä, joilla olisi merkittäviä tai pitkäaikaisia vaikutuksia hyvinvointialueen talouteen tai jotka syventäisivät entisestään Laphan alijäämää. Kun rahat tulevat valtiolta eikä Orpon—Purran hallitukselta ollut lisärahoitusta saatavissa, menot ja tulot oli saatava tasapainoon kotikutoisin toimenpitein. Arviointimenettelyn aikana valtuutetut joutuivat tekemään erittäin raskaita päätöksiä supistaessaan Länsi-Pohjan sairaalan erikoissairaanhoidon ja lopettamalla vuodeosastoja. Lapissa on vuodeosastoja vähennetty 50 prosenttia siitä, kun hyvinvointialueet aloittivat. Jaoin tätä tuskaa valtuutettujen kanssa, eikä yksikään valtuutettu tehnyt näitä päätöksiä kevein sydämin.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla on ollut varmistaa, että perustuslain takaamat riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut tulevat Lapissa turvatuiksi. Johtopäätöksenä arviointiryhmä myönsi Lapille lisäaikaa alijäämien kattamiseen vuoteen 31 saakka. Tämä oli tärkeää, jotta saamme aikaa tehdä sopeutustoimet pitkäjänteisesti eikä palveluja tarvitse lei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2026 vp

kata hallitsemattomasti. Arviointiryhmä ei myöskään esittänyt valtiovarainministeriölle aluejakoselvittäjän asettamista, vaan sitä, että Lapin hyvinvointialue pystyy nykyisten vastuiden puitteissa jatkamaan itsenäisesti toimintaansa. Arviointimenettely päättyi, mutta ministeriöt seuraavat talouden ja sopeuttamistoimenpiteiden toteutumista, joten tiukka valtionohjaus jatkuu. Muutoin ohjat saadaan arviointimenettelyn jälkeen takaisin valtuuston käsiin.

Se, että Lapista muodostui ylipäänsä oma hyvinvointialue, ei ollut itsestäänselvää, vaan se oli poliittinen päätös. Jos Lapha olisi yhdistetty Pohteeseen, sen pinta-ala olisi kattanut 51 prosenttia Suomen pinta-alasta. Tämä olisi todennäköisesti johtanut entistä suurempaan keskittämiseen sekä palveluiden ja päätöksenteon etäännyttämiseen. Myös nuppiluku-kohtainen rahoitus olisi alentunut.

Menettelyn aikana olen kokenut rahoituslain erittäin epäpareiluksi esimerkiksi siirtymätasauksen osalta. Siirtymätasaus leikkaa meiltä kymmeniä miljoonia euroja rahoitusta, ja emme oikeastaan koskaan pääse sitä alijäämää kattamaan, koska tämä siirtymätasaus syö rahat. Orpon—Purran hallitus istui tämän vaalikauden käsiensä päällä eikä ryhtynyt muuttamaan rahoituslakia riittävästi, ja muutokset ovat olleet lähinnä kosmeettisia. Toivottavasti seuraava hallitus korjaa nämä lain valuviat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

17.57 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Nostan tässä edustaja Ojala-Niemelän esille nostaman arviointimenettelyn, jossa on siis ollut kolme aluetta: Itä-Uusimaa, Lapin hyvinvointialue ja Keski-Suomen hyvinvointialue. Lähtökohtaisesti, mitä olen kuullut niistä kokemuksista, niin kuin sanoitte, se on rankka toimenpide, koska silloin viedään sitä poliittista päätösvaltaa. Mutta siitä ollaan oltu kuitenkin positiivisesti yllättyneitä, että ne ovat menneet hyvässä hengessä, ja sieltä on tullut myöskin ratkaisuehdotuksia ja sellaisia, millä on päästy eteenpäin menemään ja saatu lisäaikaa ja saatu ulkopuolisen silmin sitä asiaa tarkasteltua, mikä joskus voi olla ihan tarpeen.

Mutta se asia, mistä halusin oikeastaan alkujaan puhua, liittyy siihen, että kun tätä rahoitusta katsotaan vain valtiovarainministeriön näkökulmasta, niin silloin me katsomme vain sitä rahoitusta. Sitten STM:lle kuuluvat ne palvelut, ja meidän pitäisi parantaa sitä synergiaa niiden välillä, ja sitä tarvitaan myös alueilla. Itse näkisin, että esimerkiksi tässä arviointimenettelyssä tehdään juuri sitä, että pakotetaan katsomaan se talous ja toiminta yhdessä ja tekemään sen mukaisia ratkaisuja. Sitä me nimenomaan tarvittaisiin myöskin koko tässä lakikehikossa ja päätöksenteossa, että valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö tekisivät aidosti yhteistyötä niin, että ne limittyisivät toisiinsa. Me ei koskaan saada palveluita riittävän hyväksi, jos ne eivät kohtaa myöskin sen rahoituksen kanssa ja eivät ole linjassa keskenään. Se on todettu valiokunnassakin. Niin kuin tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin, meillä on taloudellisesti erittäin hankalassa tilanteessa olevia hyvinvointialueita, joitten palvelut toimivat erinomaisesti ja joitten asiakkaat ovat siellä tyytyväisiä. Toivon, että jatkossa sitten, seuraavalla hallituskaudella, tähän oikeasti kiinnitetään huomiota, että tarvitaan riittävää ohjausta mutta myös riittävää keskinäistä yhteistyötä myös ministeriön tasolla.

Sitten lopuksi vielä tästä siirtymätasauksesta. Olen aivan samaa mieltä, että se on hankala. Se on myöskin meillä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella. Mehän emme olleet maksajina emmekä saajina vaan nollatasossa sen siirtymätasauksen osalta, mutta siitä huo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2026 vp

limatta nyt tässä tilanteessa joudumme siitä siirtymätasauksesta maksupuolelle, ja sekään ei tunnu reilulta. Tässähän on tavoitteena tämän siirtymätasauksen osalta myöskin, että jollain aikavälillä siitä luovuttaisiin.

Kiitoksia hyvästä keskustelusta, ja toivotan myös kaikille hyvää juhannusta — ehkä puhemieskin pääsee juhannuksen viettoon kohta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä.

18.00 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä todeta sen verran, että on selvää, että tämä oli valtava, Suomen suurin, hallinnollinen uudistus, jossa puristettiin nämä palvelut siis yli 200:sta sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäjästä 21:n järjestämisvastuulle. Tässä rahoituslaissahan laitettiin loppukaneetti, että tätä uudistusta on seurattava ja toimenpiteisiin on ryhdyttävä, jos tämä ei toteudu, mutta valitettavasti näin ei ole käynyt. Eli kyllä tässä voi sanoa, että valtiolta ja hallitus ovat aikailleet liian pitkään tämän kanssa, niin että tässä suistuttiin sille tielle, mille Lapin hyvinvointialuekin joutui.

No, nyt on nimetty kolme uutta aluetta — Etelä-Karjala, Etelä-Pohjanmaa ja Kymi — tähän mukaan. Toivon tietenkin, että tältä osin tähän rahoituslakiin saataisiin seuraavalla vaalikaudella myös semmoinen remontti, että toimenpiteestä tulisi kestävä. On totta, kuten edustaja Laiho tässä edellä totesi, että kyllä tämä taloudenpitoa on jäntevöittänyt, kun ministeriöstä on ollut sitä sparrausapua tässä talouden kuntoon saattamisessa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 56/2026 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.